

Petra van Haren, voorzitter van de Algemene Vereniging voor Schoolleiders (AVS) ‘In de houdgreep’

Projectleider Ivar Spierings nodigt 4 keer per jaar een invloedrijk persoon uit onderwijs, sport en/of overheid uit in de eigen Schooljudo dojo in Haarlem. Met (kritische) vragen houdt hij hen ‘in de houdgreep’. Petra van Haren beet het spits af.

Even voorstellen...

Sinds maart 2014 ben ik voorzitter van de AVS, een vakbond beroepsorganisatie. De vakbondskant betekent dat we individuele en collectieve belangenbehartiging doen. Bijvoorbeeld van juridische aard, bij een conflict of over de CAO. Daarnaast hebben we een helpdesk voor schoolleiders die met allerlei vragen bij ons terecht kunnen. Vanuit de beroepskant zijn wij continu bezig zijn met persoonlijke ontwikkeling van leidinggevend in het onderwijs. We zijn er voor het primair en het voortgezet onderwijs, met 80% aansluiting van Nederlandse basisscholen, ligt hierop ons accent.

Hoe zijn de leidinggevenden van scholen lid? Is het vanuit een bestuur of zijn zij persoonlijk lid?

Leidinggevenden hebben een individueel lidmaatschap die uit twee delen bestaat. Er is een individueel deel, waar ook de belangenbehartiging betrekking op heeft. En er is een school deel, waar je op allerlei manieren wordt ondersteund in schoolleiderschap en operationeel werkgeverschap.

Ik las dat jullie 5.400 leden hebben. Zijn dat recente cijfers?

Op dit moment ligt ons aantal iets onder de 5.000. Het is daarom best spannend wat de vakbond beroepsorganisatie van de toekomst moet zijn. Het binden zoals het vroeger ging, de logische stap om lid te worden van een vakbond, is nu niet meer zo vanzelfsprekend. Daarom zijn we ook écht bezig met zoeken naar wat nog meer toegevoegde waarde heeft en waarom je bij ons moet willen horen. Waarbij wij vooral kijken vanuit de inhoud.

Vroeger was inderdaad iedereen aangesloten bij een vakbond. Waarom is die vanzelfsprekendheid er niet meer?

Boven sectorale thema's als pensioen en een sociale uitkering vinden we zo vanzelfsprekend dat we er niet meer bij stil staan dat bonden daar een belangrijke rol in hebben. Daarnaast heb je ook je gewone arbeidsvoorwaarden. In het bedrijfsleven zie je daar al veel centraal gebeuren. Ook op andere plekken en ook in het onderwijs. Toch vinden we het met z'n allen belangrijk dat een aantal basisafspraken wel verankerd zijn, maar als je geen lid bent is het wel zoeken van hoe werkt dat dan?

Je gaf aan dat 80% lid is. Is de andere 20% dan helemaal géén lid of zijn ze bij andere partijen lid?

Van die 20% zijn er niet-leden en leden bij andere partijen. Het komt echter niet één op één overeen met het aantal directeuren. Dit komt door allerlei constructies en meer school directeuren. En over het aantal aansluitingen van scholen.

Hoe ziet een dag als voorzitter van de AVS eruit? Is het elke dag anders?

Mijn baas is heel afwisselend. Dat komt doordat mijn werk zich op 3 velden afspeelt. Het veld van de achterban, mijn leden. Hieronder valt: scholen bezoeken, gesprekken voeren en blijven weten wat er leeft .Het vakbondveld, oftewel de politieke kant. Alles wat onder het belangen behartigen van je leden valt.

Foto: Sven Scholten

En dan hebben we nog ons eigen AVS kantoor waar wij de professionalisering voor schoolleiders oppakken.

Kosten deze 3 velden je evenveel tijd? Of neemt het ene veld meer tijd in beslag dan het andere?

Dat is heel divers. Dit soort banen zijn natuurlijk nooit 9 tot 5 banen. Nu zit ik hier en gister zat ik in Den Haag, zo ben je continu bezig.

‘Als voorzitter van de AVS en in samenwerking met je leden kun je invloed uitoefenen om stappen te maken. Ik denk dat ik dat het allermooiste aspect vind. Dat je echt iets kunt betekenen’

Wat vind je het leukste van die 3? Is het praten met de directeuren en schoolleiders het leukst of vind je het ook mooi om te kijken.

Het is onlosmakelijk met elkaar verbonden, maar wat ik het leukste vind aan mijn baan is dat ik altijd een drive heb en dat er altijd dingen verbeterd kunnen worden. Voor kinderen, leerlingen in onderwijs en in de wereld om het onderwijs heen. Als voorzitter van de AVS en in samenwerking met je leden kun je invloed uitoefenen om stappen te maken. Ik denk dat ik dat het allermooiste aspect vind. Dat je echt iets kunt betekenen.

Wat zou je direct willen veranderen in het onderwijs? Is er iets dat je graag anders ziet?

Ik zou heel graag willen dat we een klein basiscurriculum hebben waar in staat wat leerlingen moeten en kunnen weten. Er moet veel variatie op schoolniveau komen om beter keuzes te maken. Ik denk daarbij aan het koppelen van de voorschoolse en naschoolse tijden waar kinderen in leven. Hoe kun je veel meer uit die totaalontwikkeling halen. Niet meer van 9 tot

15 uur naar school, enkel binnen de 4 schoolmuren. Maar ondersteuning bieden aan de totale ontwikkeling van leerlingen.

Wat zou er in dat basiscurriculum moeten zitten? Bedoel je dan nog steeds rekenen en taal?

Ja heel voorwaardelijk. Als je geen goeie taalontwikkeling hebt, heb je in onze maatschappij, die talig is, per definitie een achterstand. Het is cruciaal dat je leert lezen, schrijven en begrijpend lezen, maar rekenen idem dito. Een goede basis vind ik in funderend onderwijs heel belangrijk. Die moeten wij bieden en daar moet je alles op inzetten wil je überhaupt verder kunnen komen op al die andere gebieden.

‘Sport is ontzettend belangrijk en daar zit een tweede aspect aan. Niet alleen het fysieke, maar ook door het sociaal-emotionele. In sport ontmoet je elkaar, leer je samenwerken en leer je jezelf, de ander en de ruimte om je heen te verkennen’

Wat is de rol van sport of eigenlijk meer bewegen daarin?

Sport en bewegen is ontzettend belangrijk. Niet alleen door het fysieke, maar ook door het sociaal-emotionele aspect. In sport ontmoet je elkaar, leer je samenwerken en leer je jezelf, de ander en de ruimte om je heen te verkennen. Allemaal zaken die je je hele leven nodig zal hebben.

Ben je zelf ook een sporter?

Ik ben een fanatiek sporter, heb m'n hele leven gesport. Ik ben vanuit de gymnastische hoek begonnen, maar daarna ook veel gedaan met zwemmen, paardrijden, aerobics, aquarobics, karate, nou noem maar op. En nog steeds sport ik graag.

Wat weet jij over de ontwikkeling van de hersenen door middel van sport?

Sport is ontzettend belangrijk. Zeker in de eerste levensfase tot een jaar of 12. Je kunt je voorstellen bij rennen, bij springen of bij rollen zijn er ontzettend veel voorwaardelijke aspecten voor bijvoorbeeld rekenen aan de orde. Schat je afstand, schat de diepte en hoeveel kracht heb ik. Als je het zou vertalen naar wiskundige termen verken je met je lichaam eigenlijk het hele veld van rekenen.

Is het bewezen dat gymnasten (zoals Epke Zonderland), daar beter in zijn? Of is dat interessant om te onderzoeken?

Er is daar al heel veel onderzoek naar gedaan. Hersenonderzoekers zoals Jelle Jolles (link: <http://www.jellejolles.nl>) kunnen daar veel over vertellen. Maar bewegen is voorwaardelijk en we koppelen het vaak aan sport. Ook omdat het georganiseerd is, maar het is niet zo dat je lid moet zijn van een sportclub om te bewegen en te sporten. Ik denk dat onderwijs daar een heel belangrijke rol in heeft. Waar kinderen van huis uit weinig kans krijgen om te sporten, kan het onderwijs daar in ieder geval toch die ruimte aangeven.

‘Bij kinderen duidelijk maken dat sporten belangrijk is, dat voedingspatronen belangrijk zijn en dat je in sport ook jezelf sociaal emotioneel en moreel kan ontwikkelen’

Welke partij moet er volgens jou voor zorgen dat kinderen gaan sporten?

Ouders, zijn als primaire opvoeders, degenen die daar verantwoordelijk voor zijn, maar kinderen brengen een heel groot gedeelte van hun leven in scholen of instellingen door. Dat maakt ons per definitie medeverantwoordelijk. Wij helpen met alles waar wij aan kunnen bijdragen in opvoedende zin. Bij kinderen duidelijk maken dat sporten belangrijk is, dat voedingspatronen belangrijk zijn en dat je in sport ook jezelf sociaal emotioneel en moreel kan ontwikkelen. Daar heeft school absoluut een rol in. De maatschappij daarom heen, de gemeente en de clubs, zijn mede verantwoordelijk. We zijn samen ook onze burgers van de toekomst aan het ontwikkelen.

Zijn de financiën het grootste probleem of uitdaging voor het onderwijs?

Het is zeker aan de orde dat primair onderwijs niet heel ruim bekostigd is. Als je het vergelijkt met landen om ons heen, dan hebben we zelfs een achterstand van 11%. Wij kennen in Nederland verschillende sectoren; primair onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar onderwijs enzovoort. Binnen deze sectoren zit een groot verschil in hoe we keuzes maken. Dan is primair onderwijs wel een beetje het ondergeschoven kindje, maar we hebben nog steeds genoeg ruimte. Met ondernemende schoolleiders is heel veel mogelijk. De rol van een schoolleider bij het bereiken van je doelen, het realiseren van je visie en het formuleren van je ambitie is het belangrijkste. Daar is geld niet leidend. Daar is vooral leidend wat wil je bereiken en wie je allemaal in stelling kunt brengen om dat te bereiken.

‘Als je goed weet welke keuzes je wilt maken en een goede visie hebt van wat je wilt met je onderwijs en je scholen dan kan er heel veel wel.’

Wat zou een tip van jou zijn, als scholen bepaalde ambities/doelstellingen hebben maar ze niet kunnen uitvoeren vanwege de kosten?

Ik wil één ding nuanceren als het gaat over geld. Niet alle scholen worden gelijk bekostigd. Er is een basisbekostiging van het rijk per kind, maar dan is er nog een weging op een aantal aspecten, waaronder het opleidingsniveau van de ouders en taalbeheersing in de onderbouw. Daarnaast heb je dus ook nog

gemeentegelden en achterstandsgelden en dat maakt dat het heel erg kan verschillen hoeveel budget er per leerling is. Dat beïnvloedt natuurlijk wel degelijk de mogelijkheden om keuzes te maken. Wat is de tip? Hoe meer ruimte je hebt om je eigen visie en ambities vanuit je overtuiging te beschrijven en dat ook in te vullen, hoe beter je het kunt realiseren. Daar zie je ook verschillen. Er zijn schoolleiders die heel veel autonomie krijgen van hun bestuur en heel veel eigen keuzes kunnen maken, maar er zijn ook besturen waar wat minder ruimte op schoolniveau is. Ik denk dat als je als schoolleider je in een school bevindt die sport, en dat kan dus judo zijn, belangrijk vindt, dan ben je vast in staat om dat te realiseren.

Op 8 oktober vindt de eerste Nationale Schoolleiders Top plaats. Daar gaan we leiders uit het bedrijfsleven, uit instellingen cultuur en sport in verbinding zetten met leiders uit scholen. Daar liggen veel aanknopingspunten hoe je anders kunt samenwerken om ook je doelen te bereiken.

Vind jij dan ook dat een schoolleider eigenlijk een marketeer moet zijn? Dat de schoolleider bezig moet zijn met het vermarkten van zijn school, waardoor de school interessant wordt voor kinderen/ouders.

Ik vind marketeer niet het goede woord. Een heel goed marketing verhaal wat je niet waar kan maken is in het onderwijs een grote valkuil. Ga vooral voor heel goed onderwijs, want dat is eigenlijk de enige taak en doelstelling die wij moeten hebben. Een schoolleider hoeft geen marketeer te zijn. Wij zijn een publieke instelling en wij zijn er voor de leerlingen. Het is meer ondernemerschap.

‘Een schoolleider hoeft geen marketeer te zijn. Wij zijn een publieke instelling en wij zijn er voor de leerlingen. Het is meer ondernemerschap.’

Stelling: Goed bewegingsonderwijs is een taak van het onderwijs, dus van de schoolleiders. Eens of oneens?

Daar ben ik het mee eens, omdat het echt onderdeel uitmaakt van de ontwikkeling van kinderen. Maar zo zijn er ook nog een aantal andere aspecten die belangrijk zijn voor de ontwikkeling, bijvoorbeeld cultuureducatie.

Stelling: Ieder kind moet in ieder geval één keer in zijn/haar leven meegedaan hebben met Schooljudo. Eens of oneens?

Ik denk dat dit een hele goede is. Judo is een bijzondere sport met ook een bijzondere achtergrond. De normen en waarden die in die sport verankerd zijn en het sociaal emotionele wat je kunt verkennen in de sport judo, geeft veel antwoorden. Ik zal niet zeggen dat judo de enige sport is die je daarvoor kan uitkiezen, maar absoluut een goede keuze als je kinderen wilt ondersteunen in zowel hun fysieke ontwikkeling, in het beheersen van je kracht of misschien je agressie en energie die je hebt, maar ook zeker het sociaal emotionele hoe je dat samen met anderen doet.

‘Weerbaar heeft altijd iets van aanval en verdediging. Het gaat ook om een stukje veerkracht en zelfvertrouwen’

Wij horen steeds vaker schoolleiders het woord weerbaarheid noemen. Is dat ook iets wat jij merkt als je met schoolleiders in gesprek gaat? Is dat überhaupt een thema wat jij met hun bespreekt of is dat veel te praktisch?

Weerbaarheid is een belangrijk thema en dan gaat het niet alleen over die fysieke weerbaarheid. Dat is ook een deel, maar kinderen zijn nu ook in een maatschappij waar multimedia,

pesten en heel veel invloeden van buiten echt een rol hebben. Je moet stevig in je schoenen staan. Ik noem het ook een stukje veerkracht. Weerbaar heeft altijd iets van aanval en verdediging. Het gaat ook om een stukje veerkracht en zelfvertrouwen. Weten wie je bent en wat je kan.

Tegenwoordig zijn er meer vrouwen in het onderwijs dan mannen. Vind jij het belangrijk dat er weer meer mannen gaan lesgeven?

Voor kinderen is diversiteit belangrijk. Je moet veel verschillende leerkrachten in de loop van je leven meemaken die allemaal vanuit hun eigen persoonlijkheid iets kunnen toevoegen. Vrouwen zitten anders in elkaar dan mannen. Dan denk ik ook in de benadering van kinderen. Mannen zijn anders in hun aanpak en brengen ook zelf dat stukje fysiek mee. Jongens herkennen zich daarin en kunnen zich daarin identificeren.

Zijn jullie dan ook hard op zoek naar mannen voor in het onderwijs?

We zijn zeker bezig om te kijken naar mannen die we weer opnieuw kunnen laten zien dat primair onderwijs een ontzettend gaaf beroep is. Waar je als man heel veel in kwijt kan naar kinderen. Werken op een basisschool is helemaal niet spelen met kinderen, leuke dingetjes doen en een beetje kleien. Het is een ontzettend bijzonder beroep met veel variatie. We willen heel graag laten zien hoe belangrijk mannen voor de klas zijn.

Heb jij nog een vraag aan Schooljudo?

Waarom is Schooljudo als sport in jullie opinie belangrijker om te kiezen dan een andere sport?

Antwoord van Ivar:

Daar moet ik natuurlijk een goed antwoord op hebben als projectleider. Schooljudo is bedacht door Jigoro Kano. Hij was een pedagoog en juist die pedagogische waarden zitten zo in de sport verankerd, in elke judoka, in elke Schooljudo Entertrainer, waardoor het ontzettend veel waarde krijgt in het programma. De waarden respect en samenwerken zitten zo diep in die sport verweven en worden door de Entertrainer zo meegegeven dat dat het verschil maakt. Wij zijn geen kennismakingsprogramma met de sport judo. Wij gebruiken judo als middel. Wij geloven dat als je 6 weken ‘Schooljudo’, je “Skills for Life” leert. Ook als je straks gaat voetballen, tennissen, korfballen, rugbyen of gymmen. Ook dan komen die skills en waarden van pas.

Tot slot: wie mag ik de volgende keer in de houdgreep nemen?

Ik ga drie namen noemen die direct bij me opkomen. Ik denk aan Rinda den Besten die nog niet zo lang geleden bestuurder is geworden bij NOC*NSF. Erg betrokken op gezond leven, sport en sportiviteit. Dus zeker iemand om te vragen. Wim Ludeke, die heel lang vanuit zijn achtergrond betrokken is vanuit het speciaal onderwijs. Hoe sport en ontwikkeling met elkaar te maken hebben en hij is bestuurslid bij NOC*NSF. Ik denk ook aan een judoleraar die ik ken, Marco Borst uit Apeldoorn die heel lang een dojo in een speciale school heeft gehad. Een SBO school in Apeldoorn en dus heel veel ervaring hierin heeft en voor mij daarmee laat zien dit is niets nieuws is. Dit is blijikbaar zo belangrijk. Ze doen het al heel veel jaren en het blijkt dus te werken.